

Nr 601

Av herr **Sjöholm m. fl.**, *angående ordningen vid allmän valförrättning.*

(Lika lydande med motion nr 467 i Första kammaren)

Den fria rösträtten, manifesterad genom medborgarnas röstavgivande på valdagen, är en av de viktigaste förutsättningarna för vårt demokratiska samhällsskick. Det är därför givetvis av yttersta vikt att röstavgivandet kan försiggå under former som garanterar största möjliga rättssäkerhet och objektivitet och största möjliga frihet från allt otillbörligt verkande. En del förbättringar i dessa avseenden synes vara påkallade.

Praxis — bl. a. från senaste kommunalval — tillhandahåller exempel på otillbörligt handhavande av valsedlar sedan de avlämnats. Att sådant kan ske tyder otvivelaktigt på bristfälligheter i de bestämmelser som reglerar valdeputerades åtgöranden. Valurnan — som oftast inte är någon urna utan en plåtlåda av skiftande form och storlek — är öppen under valtiderna och förseglas med två valdeputerades sigill före varje uppehåll. Urnan skall förvaras under lås då uppehåll i valet göres — exempel finns där ordföranden medfört urnan till sitt hem. En fundamental brist synes här bestå däri att förseglingen av urnan sker med sigill varöver vederbörande deputerade äger rådighet. Att urnan är öppen under valprocedurens gång är ej heller tillfredsställande och plägar väcka de röstandes förvåning och ibland irritation. En bättre ordning vore här att urnorna i förväg genom valnämndens försorg förseglades med sigill under valnämndens rådighet. Urnan bör vara tillsluten hela valdagen och sigillen skall vara intakta. Detta skall av valnämndsrepresentanter kontrolleras, vilket av praktiska skäl dock ej gärna kan göras efter valets slut när detta skulle försinka sammanräkningen. Denna kontroll kan emellertid utan men företagas under tiden för det sista valpasset — några tillfällen till otillbörligt verkande yppas då ej längre såvitt här är i fråga. Möjligen bör urnan vara tillverkad av genomskinligt material för att säkerställa genom de först röstandes vittnesmål att urnan vid valets början är tom. Risken för otillbörligheter genom att valkuvert obehörigen tillföres urnan är dock relativt ringa genom att ett sådant manipulerande förutsätter motsvarande oriktiga noteringar i vallängden, vilket är i hög grad riskfyllt. Det

som bör elimineras är möjligheten att samtidigt plocka bort valkuvert ur urnan för att få antalet att stämma med längden — och naturligtvis att valkuverten över huvud taget kan komma att disponeras av någon av de deputerade.

Enligt stadgande skall samtliga i valet deltagande valsedelstyper ha tillgång till av valnämnden iordningställda utrymmen i anslutning till vallokalen. Det synes här vara en brist att valnämnden icke fixerat utrymmen specifikt för de skilda listtyperna. Erfarenheten visar att stor oreda och avsevärd sammanblandning här förekommer. Detta beror till stor del därpå att många röstande som begåvats med en mängd valsedlar av valsedelsutdelare utanför vallokalen placerar dessa sedlar i de utrymmen som här nu är i fråga och då ofta utan att ge akt på att sedlarna kommer i rätt fack eller låda. Sedan någon enda röstande lagt sedlar felaktigt blir givetvis förvirringen sedermera allmän. Även om arrangemanget med dessa utlagda valsedlar generellt sett kommit att få föga eller ingen praktisk betydelse — det kan antagas att samtliga röstande endera har den prioriterade valsedeln med från hemmet eller begagnar någon av dem som utdelats av valsedelsutdelarna — bör en striktare ordning här åvägbringas. Valnämnden bör särskilt ange platsen för varje särskild listtyp på så sätt att listtypen i fråga anges på framsidan av vederbörande box eller låda. Några missförstånd bör därefter icke kunna uppstå. Därmed skulle också uppnås en nödvändig och klart angiven platspecificering av olika listtyper med samma partibeteckning, där eljest av naturliga skäl sammanblandning är särskilt nära till hands liggande och ofta förekommande.

Valhemligheten bör med alla medel skyddas. Skyddet är helt visst också gott men dock ej fullständigt tillfredsställande. Innerkuverten till äkta makeförsändelse och därmed jämställda försändelser företer skiljaktigheter i jämförelse med de ordinära innerkuverten. I mycket små valdistrikt kan förekomma att endast en röstande begagnat sig av denna form av röstning. Den deputerade som bryter detta skiljaktiga innerkuvert kan utan vidare genom att blott erinra sig av vem försändelsen avlämnades konstatera hur vederbörande har röstat. Detta är givetvis intet stort problem men dock eftersom det gäller rösthemligheten ett oavvisligt problem. Det kan med lätthet lösas genom att innerkuverten till äkta makeförsändelse och därmed jämställd försändelse utformas i överensstämmelse med de ordinära innerkuverten. Detta skulle dock medföra att ordinära innerkuvert skulle bli tillgängliga före valdagen, vilket skulle spolia principen att röstavgörandet för den enskilde röstande skall ske å valdagen och i fullständig avskildhet. Av denna anledning synes det måhända mera tillfredsställande att stadga att ifrågavarande försändelser skall behandlas i likhet med poströster och översändas till länsstyrelsen, varvid risken för identifikation skulle elimineras.

Med åberopande av vad sålunda anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om sådana ändringar i kommunala vallagen och i lagen om val till riksdagen att därigenom stadgas

att valurnan skall förseglas av valnämnden före valets början och att sigillen icke får brytas förrän efter valets slut,

att platsen för skilda valsedelstypers placering i anslutning till vallokalen skall av valnämnden utmärkas genom respektive valsedlars anbringande å box eller låda, samt

att innerkuvert i valförsändelse avseende äkta make eller annan för vilken personlig inställelse ej erfordras skall brytas av sammanräkningsmyndigheten.

Stockholm den 25 januari 1967

Sten Sjöholm (fp)

Mårten Werner (h)

Ingrid Sundberg (h)

Bengt Börjesson (cp)

Sven Hector (k)

Dagmar Heurlin (h)

i Falköping

Nils Carlshamre (h)

John Eriksson (cp)

i Bäckmora
